

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

20 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ В КРАЇНАХ
АЗІЇ ТА АФРИКИ**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти : другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітні програми : «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»

спеціалізація

вид дисципліни : обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 28.08. 2020 року, протокол № 1

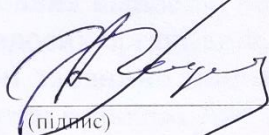
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 28.08. 2020 року №1

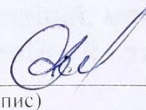
Завідувач кафедри кандидат історичних наук, доцент

Анатолій ПАРФІНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»

Сергій ЛИМАН
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 28.08. 2020 року, №1

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» підготовки магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1.Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – вивчення студентами причин виникнення, сутності, структури, етапів розвитку, особливостей, механізмів врегулювання, прогнозування, запобігання і наслідків збройних конфліктів в країнах Азії та Африки постбіполярної системи міжнародних відносин, ролі в цих процесах держав, міжнародних, урядових і неурядових організацій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки»:

- вивчення особливостей історичного коріння та сучасних форм міжнародних конфліктів в країнах Азії та Африки;
- розуміння ролі, місця і функцій конфліктів в країнах Азії та Африки в сучасній системі міжнародних відносин;
- розширення уявлень студентів про причини та географію збройних конфліктів в країнах Азії та Африки;
- осмислення складного процесу, тенденцій, механізмів врегулювання збройних міжнародних конфліктів, стратегії й тактики переговорного процесу, його стилей та методів;
- з'ясування комплексу інтересів сторін збройних конфліктів в країнах Азії та Африки;
- вивчення специфіки міжнародного тероризму;
- вироблення навичок самостійного політичного аналізу етапів міжнародних конфліктів в країнах Азії та Африки;
- формування на основі сучасних наукових підходів практики прогнозування майбутніх міжнародних конфліктів та його впливу на процес забезпечення національної та міжнародної безпеки; .
- показати студентам вплив збройних конфліктів на розвиток окремих країн й системи міжнародних відносин в цілому.
- проаналізувати склад учасників збройних конфліктів в країнах Азії та Африки, перспективи їх подальшої постконфліктного взаємодії

Загальні компетентності

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК3. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, суспільному, культурному та інформаційному.

СК4. Здатність виробляти підходи до розв'язання проблем і завдань у сфері міжнародних відносин, міжнародної та національної безпеки, зовнішньої політики, організувати та здійснювати наукові дослідження проблем міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, готувати наукові доповіді, здійснювати їх публічну апробацію.

СК7. Розуміння особливостей розвитку країн та регіонів світу, сутності процесів глобалізації, сучасних глобальних та регіональних процесів.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
20 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
10 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
90 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання** :

Загальні програмні результати навчання за спеціальністю

Знання

РН4. Демонструвати поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів,

підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

Уміння/навички

РН 7. Визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові й інші ризики у сфері міжнародних відносин.

РН 12. Оцінювати міжнародні події, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

РН17. Брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН18. Доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародних відносин.

Автономія і відповідальність

РН19. Демонструвати здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

РН20. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.

РН21. Самостійно приймати рішення, відповідати за командну роботу.

Спеціальні програмні результати навчання:

Знання

РН 24 – пріоритетів ефективності регіональної політики в країнах Сходу;

Уміння/ Навички

РН 26 – оцінювати ефективність регіональної політики в країнах Сходу;

РН 28 – здійснювати аналіз сучасних змін і розвитку соціального, економічного та політичного життя країн Сходу та Африки;

РН 29 – використовувати сучасні методи та підходи до забезпечення ефективної регіональної політики в країнах Сходу;

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи та проблема врегулювання міжнародних конфліктів.

Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів.

Тема 2. Історичні форми збройних конфліктів в Азії та Африці від Давнини й Середньовіччя до закінчення «Холодної війни».

Тема 3. Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки.

Тема 4. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів.

Тема 5. Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки.

Тема 6. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами.

Розділ 2. Практика міжнародних конфліктів. Конфлікти в регіонах Азії та Африки.

Тема 7. Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону.

Тема 8. Сучасні конфлікти в Східній Азії та її конфліктний потенціал.

Тема 9. Сучасні конфлікти в Південній Азії та її конфліктний потенціал.

Тема 10. Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя.

Тема 11. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Теоретичні основи та проблема врегулювання міжнародних конфліктів						
Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів	12	2	2			8
Тема 2. Історичні форми збройних конфліктів в Азії та Африці від Давнини й Середньовіччя до закінчення «Холодної війни»	11	4				7
Тема 3. Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки	9		2			7
Тема 4. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів в країнах Азії та Африки	9	2				7
Тема 5. Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки	10		2			8
Тема 6. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами.	9	2				7
Разом за розділом 1	60	10	6			44
Розділ 2. Практика міжнародних конфліктів. Конфлікти в регіонах Азії та Африки						
Тема 7. Сучасні	13	4				9

конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону						
Тема 8. Сучасні конфлікти в Східній Азії та її конфліктний потенціал	11	2				9
Тема 9. Сучасні конфлікти в Південній Азії та її конфліктний потенціал	11	2				9
Тема 10. Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя	11		2			9
Тема 11. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону	14	2	2			10
Разом за розділом 2	60	10	4			46
Усього годин	120	20	10			90

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів	2
2	Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки	2
3	Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки	2
4	Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя	2
5	Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону	2
	Разом	10

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів. Проаналізувати дискусійні питання сучасної науки та виявити специфіку центрів вивчення міжнародних конфліктів у світі.	8
2	Історичні форми збройних конфліктів в Азії та Африці від Давнини та Середньовіччя до закінчення «Холодної війни». Розширити лекційний матеріал інформацією про головні конфлікти Османської імперії та Ірану у Середні віки і Модернову добу	7
3	Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки.	7

	Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням причин зростання активності транснаціональних акторів у збройних міжнародних конфліктах в країнах Азії та Африки.	
4	Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів в країнах Азії та Африки Дослідити головні недоліки бронетанкової техніки та авіації вітчизняного виробництва у країнах Азії та Африки	7
5	Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки Проаналізувати роль мусульманських та християнських релігійних організацій у врегулюванні збройних конфліктів.	7
6	Прогнозування як складова процесу управління конфліктами. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням особливостей діяльності Центру стратегічних досліджень Об'єднаних Арабських Еміратів та його моделей розвитку світової конфліктогенності.	7
7	Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону Проаналізувати дії курдських збройних формувань в регіональних конфліктах та процес створення воєнізованої організації «Пешмерга».	9
8	Сучасні конфлікти в Східній Азії та її конфліктний потенціал Розширити лекційний матеріал інформацією про сутність «проблеми Спратлі» як багатостороннього конфлікту Китаю, Тайваню, В'єтнаму, Філіппін, Малайзії, Брунею.	9
9	Сучасні конфлікти в Південній Азії та її конфліктний потенціал Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням військових дій збройного формування «Тигри визволення Таміл-Іламу» на Шрі-Ланці	9
10	Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя Проаналізувати та порівняти програми й дії терористичних організацій Центральної Азії – «Ісламського руху Узбекистану» та «Союзу ісламського джихада».	9
11	Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону. Лекційний матеріал доповнити більш детальною інформацією про реакцію світової спільноти на масове вбивство руандійських і бурундійських тутсі.	10
	Разом	90

6. Індивідуальні завдання – не передбачені

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на

проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення модульної оцінки, при проведенні іспиту і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на підсумкових заняттях та/або виконанням індивідуальної роботи

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- виконання творчих завдань.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання 1 – 13 балів

Теоретичне питання 2 – 13 балів

Теоретичне питання 3 – 14 балів

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожен вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку в 3 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума модульних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Критерії оцінювання:

«Відмінно» - здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.

«Добре» - здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.

«Задовільно» – здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно.

«Незадовільно» - здобувач вищої освіти не має знань зі значної частини навчального матеріалу; припускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2							
T1-3	T4-6	T7-9	T10-11	-	-			
15	15	15	15			60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу (у формі тестів) та під час проведення семінарських занять. Тести поточного контролю

за розділ оцінюються від 0 до 5 балів. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 5 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	
90 – 100	відмінно	
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	

9. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Лиман С. І. Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки: навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» / С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 39 с.

Лиман С. І. Сучасні конфлікти та їх прогнозування : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 44 с.

Основна література

- 1) Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.;
- 2) Конфликты на Востоке: этнические и конфессиональные / Под ред. А.Д. Воскресенского. М.; Аспект пресс, 2008. 512 с.
- 3) Кулагин В. М. Современная международная безопасность / В. М. Кулагин. М.: КноРус, 2012. 432 с.;
- 4) Мандрагеля В. А. Причины та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: СУ, 2003. 570 с.
- 5) Никитин А.И. Международные конфликты: вмешательство, миротворчество, урегулирование: ученик / А.И. Никитин. М.: Аспект Пресс, 2017. 384 с.

- б) Проскуріна О.О. Політична конфліктологія / О.О. Проскуріна, О.І. Ладига, Л.І. Ладига. Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка 2012. 359 с.

Додаткова література

- 1) Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- 2) Алимов Р. Шанхайская организация сотрудничества: глобальный профиль в международных отношениях / Р. Алимов. М.: Весь Мир, 2018. 400 с.
- 3) Багирова А. Ирак на рубеже тысячелетия: от "Бури" к "Свободе" / А. Багирова. М.: LAP Lambert Academic Publishing, 2013. 172 с.
- 4) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- 5) Жирохов М.А. Семени распада: войны и конфликты на территории бывшего СССР. СПб: БХВ-Петербург, 2012. 688 с.
- 6) Звягельская И. Д. Ближневосточный клинч : Конфликты на Ближнем Востоке и политика России / И. Д. Звягельская. М.: Аспект Пресс, 2014. 204 с.
- 7) Кавтарадзе С. Д. Этнополитические конфликты на постсоветском пространстве / С. Д. Кавтарадзе. М.: Экзамен. 2005. 224 с.
- 8) Кузнецов Д. В. Арабо-израильский конфликт: История и современность. Очерк событий. Документы и материалы / Д. В. Кузнецов. Благовещенск: Изд-во БГПУ, 2006. 289 с.
- 9) Марсден П. Талибан: Война и религия в Афганистане / П. Марсден: [пер. с нем.]. М.: Городец, 2002. 320 с.
- 10) Никитина Ю. ОДКБ и ШОС: модели регионализма в сфере безопасности / Ю.А. Никитина. М.: Навона, 2009. 200 с.
- 11) Олимпиев А. Ю. Международные проблемы Ближнего Востока 1960-е - 2013 / А. Ю. Олимпиев, А. М. Хазанов. М. : Юнити-Дана, 2013. 351 с.
- 12) Черновецкий В.М. Запад и Восток: столкновение цивилизаций / В.М. Черновецкий. Ростов н/Д: Феникс, 2007. 331 с.
- 13) Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.
- 14) Central Asian Security. The New International Context / Ed. by R. Allison and L. Jonson. London: Royal Institute of International Affairs; Washington: Brookings Institution, 2001. 279 p.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Абашидзе А.Х., Солнцев А.М., Агейченко К.В. Мирное разрешение международных споров: современные проблемы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.bibliorossica.com/book.html?search_query=10311&ln=ru
2. Богатуров А. Д. Экономика и политика в современных международных конфликтах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/206422/>
3. Гапич А. Э. Технологии цветных революций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://znanium.com/bookread.php?book=460730>
4. Забелина І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564>
5. Карпович, О. Г. Глобальные проблемы и международные отношения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://znanium.com/bookread.php?book=490883>
6. Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти і їх вплив на сучасний політичний розвиток // Центр дослідження регіональних проблем "Євразія". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/8092/8pesym1.html>
7. Феллер В. Арабская нефть – сценарий кризиса 2001–2020 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.caspian.ru.
8. Фененко А. В. Современная международная безопасность : ядерный фактор [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://rucont.ru/file.ashx?guid=8b07947c-e22f-4cf7-92ee-460a5165b077>
9. Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of education. - 1995. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1584>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) **скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle.**